

Fredagskommentar

Ikke alle byer har en befolkningsmasse sterk nok til å make en gjenerobring etter endt høysesong. Rundt Middelhavet har dagliglivet flere steder måttet vike for turismen på permanent basis.

I turismens tid

Eva-Kristin Urestad Pedersen

Eva-Kristin Urestad Pedersen (f. 1981) er fra Kristiansand, men bor og jobber i Roma, Italia. Hun har en mastergrad i migrasjonshistorie og har i flere år skrevet for tidsskriftet Minerva.

Det er sommer og de fleste av oss unner oss noen uker fri. Noen ligger og lytter til saltvann som klukker mot svaberg, mens andre setter seg på et fly og jakter finværsgaranti og opplevelser – av den ene eller andre sorten.

Til Roma kommer det en jevn stim av turister hele året. Fra september til juni folder de besøkende seg stort sett inn i byens egen rytme. De absorberes av de kollektive rutiner som er hamret ned i brosteinene av generasjoners gjentakelse, og blir nesten umerkelig en del av dem i et par dager, før de reiser igjen mens rytmen tikker videre.

Om sommeren derimot, når de fastboende er borte, på flukt fra en varme som ansamler seg i smale bygater, perspirerer gjennom husveggene, og tar kvelertak om et ellers behagelig byliv, får de eksterne brukerne fritt spillerom. Deres umiddelbare behov og preferanser, krav som byen ikke ble skapt for å møte, tvinger den til å gå i utakt med seg selv. Når vinden så snur, varmen avtar og dagene kortes, kommer dagliglivet tilbake, og med det finner også byen langsomt tilbake til sin egen rytme.

Rytmen gjenopprettes og dagliglivet vender tilbake, fordi Roma, til tross for det enorme antall turister byen huser hvert år, tjener et formål utover sin besøkelsesverdi. Den er italiensk hovedstad, millioner av mennesker har sitt hjem der, de går på skole, handler mat, drikker kaffe og krangler og elsker og gjør alt som mennesker gjør her i livet. Disse menneskene fortsetter den lange rekken av vaner som har gjort Roma til Roma, og som gjensker byen hver dag som et levende og unikt urbant samfunn. De gjenoppretter byens balanse.

Ikke alle byer har en befolkningsmasse sterk nok til å make en gjenerobring etter endt høysesong. Rundt Middelhavet har dagliglivet flere steder måttet vike for turismen på permanent basis. Hele byer er blitt utendørs museer, fastfrosset i deres nåværende drakt og frarøvet det urbane liv som gjør en by til en by. I Venezia kan man stort sett ikke lenger bo, fordi det ikke finnes supermarkeder i sentrum. Leieprisene er for høye. Dubrovnik i Kroatia går samme skjebne i møte. Enkelte av de meste karakteristiske landsbyene på Sicilia, lever nå utelukkende på turisme. Andre næringssektorer finnes rett og slett ikke. Det samme er tilfellet flere steder i Sør-Spania.

KROATIA: Som turist, som besøkende, har man et ansvar. Man kommer som gjest og krever å få ta del i et liv som man egentlig ikke er en del av, som man på sett og hvis snylter på, til tross for at man legger igjen penger for bryet.

FOTO: TORE SÆTHER

”Hele byer er blitt utendørs museer, fastfrosset i deres nåværende drakt og frarøvet det urbane liv som gjør en by til en by.

Det paradoksale er at disse stedenes karakter, dette sjarmerende og fascinerende annerledes som de besøkende jakter etter, ikke kan overleve når dagliglivet som skapte og opprettholdt det, er borte. Særpreget vil etter hvert slipes bort og kontrasten til resten av verden forsvinne. Slik ødelegger, i ordets rette forstand, turismen sitt eget objekt.

Masseturismen som begjærer Middelhavets strender og landsbyer kan virke overveldende og invaderende, men den gir også et økonomisk pusterom for mange. I turistsesongen ser man ofte at arbeidsløsheten synker, både den offisielle og den uoffisielle. Noen steder tjener man så godt i sommermånedene at man kan leve på det resten av året. Jeg var nettopp i Kroatia og der så jeg klart at turismen var en overlevelsesstrategi for mange familier. Men det var også et sted som villig gir seg hen til de besøkendes behov, som legger til side sine egne vaner og preferanser for å behage gjestene – og som en konsekvens er i ferd med å miste sitt eget særpreget.

Også er det denne krisen da. Den økonomiske krisen har rammet enkelte deler av regionen spesielt hardt. Hjørne-

steinsbedrifter legges ned, lokal-samfunn lider, skoler og sykehus forfaller og de unge flytter ut, på desperat jakt etter et levebrød. Turismen er en fristende utvei, den eneste sektor med fortsatte vekstmuligheter, et lyspunkt i en ellers aldeles grim økonomisk tilværelse. På Sardinia for eksempel, der flere store fabrikker har stengt dørene det siste året, er det nå lansert en investeringsplan som sannsynligvis vil rasere en unik kystlinje, og et helt spesielt kulturlandskap. Lokale myndigheter er fristet, for hva er alternativet? Annet arbeid finnes jo ikke!

Så hva skal man gjøre? Kan små få det ene, inntektene, reisen, opplevelsen, uten å miste det andre, særpreget, dagliglivet, identiteten? Jeg tror det. Det finnes flere måter å reise på, flere måter å være både gjest og vert på, og å la være å reise noe sted er neppe noen løsning, i alle fall ikke en jeg vil anbefale. Men som turist, som besøkende, har man et ansvar. Man kommer som gjest og krever å få ta del i et liv som man egentlig ikke er en del av, som man på sett og hvis snylter på, til tross for at man legger igjen penger for bryet. En parasitt som betaler

for seg, på sett og vis.

I spesielt utsatte naturområder, som på Sardinia, har man lenge vært klar over og diskutert faren masseturisme representerer for fauna og flora. Man har ikke i samme grad sett på et byliv som bevaringsverdig. Men byer, store som små, er biotoper på sitt vis de også, skjønt det er menneskelig aktivitet, ikke dyre- og planteliv, som har gjort dem unike. Det betyr ikke at det er mindre verneverdig, at det ikke bør respekteres for det det er.

Reisen, besøket, bekjentskapet med mennesker og steder er tillitskapende og brobyggende. I Europa trenger vi slikt mer enn noen gang. Men dersom vi skal klare å forstå mennesker og steder, må vi møte dem i deres rette element, og bli en del av deres rytme. Det fordrer at vi legger bort våre egne vaner for en tid, og blir en del av det samfunnet vi er kommet til, på godt og vondt.

Jeg for min del tilbringer to-tre dager i Norge. Jeg sitter og skriver dette, mens jeg skuer utover byfjorden, hvor båtene går på kryss og tvers mens skumsprøyten danner mønstre i bølgene. I vannet like foran meg glitrer det blått og fristende. Det er på tide å la datamaskinen ligge og bli en del av den lokale rytmen. God sommer!

FREDAGS-STAFETT

Jan Vincents Johannessen

Eva-Kristin Urestad Pedersen

Jon P. Knudsen

Eivind Trædal

Mira Svartnes Thorsen